

فصل: سوم (رشد و پیشرفت اقتصادی) درس: یازدهم نام طراح: ناهید نادری	به نام خدا معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبردی کشوری اقتصاد تولید شده در استان: کرمان	محتوای نوشتاری کتاب اقتصاد سال تحصیلی: 1399-1400

اهداف یادگیری: بررسی رشد اقتصادی کشورها - بررسی ارتباط رشد اقتصادی با الگوهای مرز امکانات تولید - بررسی چگونگی اندازه گیری میزان رشد اقتصادی - بررسی چگونگی محاسبه تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی - بررسی شاخصهای اندازه گیری پیشرفت اقتصادی - بررسی شاخصهای الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی

انتظارات پس از مطالعه: دانش آموز بتواند؛ درباره رشد اقتصادی و چگونگی اندازه گیری آن توضیح دهد - شاخص های اندازه گیری پیشرفت اقتصادی را بشناسد - بتواند تأثیر رشد اقتصادی بر الگوی مرز امکانات تولید را بررسی نماید- بتواند تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی را محاسبه نماید - شاخص های بررسی پیشرفت الگوی اسلامی ایرانی را ذکر نماید - تفاوت بین رشد، توسعه و پیشرفت اقتصادی را تحلیل کند .

کلمات کلیدی: رشد اقتصادی - تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی - درآمد سرانه - پیشرفت اقتصادی - شاخص دهک- وضعیت توزیع درآمد - شاخص های توسعه انسانی (HDI) - الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی.

"طرح مسئله"

1-افزایش قدرت تولیدی یک کشور در گرو چیست؟ در گرو افزایش قدرت تولید شرکتهای تولیدی و سازوکارهای مناسب برای ایجاد کسب و کار و دادوستدهای مناسب است

2- کشورهای پیشرفته تر کدامند و چه ویژگی هایی دارند؟

کشورهایی که از قدرت تولیدی بالاتر و درآمد بیشتری برخوردار باشند و پیشرفت تر می دانند

ویژگی های کشورهای پیشرفته عبارتند از:

1-معمولاً درآمد و تولید بالایی دارند 2-درآمدها به صورت عادلانه تری توزیع شده است 3 - تعداد بیکاران کشورها کمتر است 4- در برابر شوک های اقتصادی قدرت مقاومت دارند 5- از ثبات نسبی قیمت ها و بازار برخوردار است 6- می تواند در شرایط بحرانی نیازهای اولیه خودش را تامین و حتی مازاد آن را صادر کند7- از سطح سواد و بهداشت عمومی بالایی برخوردار است 8 - روحیه اعتماد و همبستگی میان مردم این کشورها برای تکاپو و تلاش اقتصادی برجسته است.

مؤلفه های پیشرفت اقتصادی کدامند؟

۱ - رشد اقتصادی 2- شاخص های توسعه انسانی 3-شاخص توزیع عادلانه درآمد

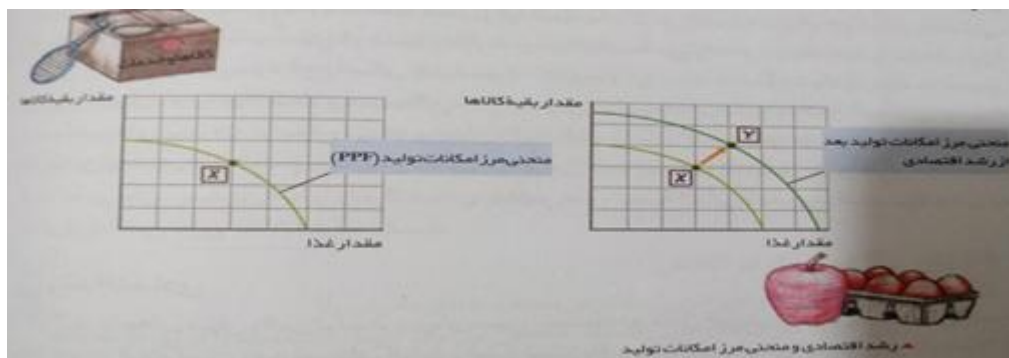
رشد اقتصادی

رشد اقتصادی به چه معناست و از چه عواملی تاثیر می پذیرد؟ اگر در جامعه ای میزان واقعی تولید در دوره معین نسبت به دوره قبل افزایش یابد می‌گوییم در آن جامعه رشد صورت گرفته است. رشد به معنای افزایش تولید است؛ بنابراین مفهوم کمی دارد و می‌تواند از عواملی مثل: 1- سرمایه‌گذاری بیشتر 2- به‌کارگیری روش‌های بهتر و فناوری مناسب تر و 3- افزایش منابع، ظرفیت تولیدی خود را بالا ببرد

افزایش در منابع چه تاثیری بر رشد اقتصادی یک کشور می‌گذارد با مثال

به عنوان مثال: اگر جمعیت در طول زمان رشد کند به طور کلی عرضه نیروی کار هم افزایش می‌یابد. سرمایه‌های فیزیکی کشور می‌تواند با سرمایه‌گذاری در کارخانه‌ها، ساختمان‌ها، ماشین‌آلات و مغازه‌ها افزایش یابد. سرمایه انسانی با آموزش افزایش می‌یابد با منابع در دسترس بیشتر یک کشور می‌تواند کالا و خدمات بیشتری تولید کند.

بررسی رشد با الگوی مرز امکانات تولید

از الگوی مرز امکانات تولید برای نشان دادن تاثیرات رشد اقتصادی استفاده می‌شود. در نمودار سمت چپ محور افقی مقدار غذای تولید شده در کشور را نشان می‌دهد و محور عمودی همه مقادیر از کالاهای دیگری یعنی کالاهای و خدمات به جز غذا را که در کشور تولید شده است نشان می‌دهد. بین یک واحد "غذا" و یک واحد "از کالای دیگر" واقعاً دشوار است اما به این فکر کنید که واحد "غذا" همه انواع غذاها و واحد "کالاهای دیگر" همه انواع کالاهای و خدمات را در بر می‌گیرد. فرض کنیم کشوری را داریم که روی نقطه ای x انتخاب می‌کنیم روشن است که مردم مقدار بیشتری از غذا و سایر کالاهای می‌خواهند تا سلامتی و رفاه بیشتری داشته باشند. اگر با صرفه جویی سرمایه‌گذاری بیشتری انجام دهند با گذشت زمان ظرفیت تولیدی آنها توسعه می‌یابد و مرز امکانات تولید به سمت بالا منتقل می‌شود که نشان دهنده امکان بیشتر تولید در کشور است. نمودار سمت راست شکل بالا مرز امکانات قبلی و مرز امکانات جدید را نشان می‌دهد. رشد اقتصادی به کشور امکان می‌دهد تا غذا و کالاهای دیگر بیشتر و بیشتری را تولید و مصرف کند.

10- چرا رشد اقتصادی یک هدف مشترک است؟ زیرا کشورها را قادر می‌سازد کالاهای و خدمات بیشتری را تولید کند و گام موثری برای تامین نیازها و شهروندان خود بردارد.

چگونه رشد اقتصادی را اندازه‌گیری می‌کنیم؟ تولید (درآمد) ناخالص داخلی

- تولید ناخالص داخلی (GDP) یک کشور را تعریف کنید؟ ارزش پولی همه کالاهای و خدمات نهایی تولید شده در داخل مرزهای یک کشور در طول یک سال است.

با چه فرضی می‌توان درآمد داخلی را معادل تولید داخلی دانست؟ با فرض این که هر تولید داخلی درآمدی را برای تولیدکنندگان آن ایجاد کرده است.

درآمد داخلی را تعریف کنید؟ مجموع درآمد هایی است که در طول سال برای یک کشور به دست می‌آید

درآمد سرانه چگونه به دست می آید؟ با تقسیم درآمد داخلی به جمعیت کشور

پنج کلید واژه مهم در تعریف تولید داخلی را نام ببرید ؟
1- ارزش پولی 2- کالا و خدمات 3- تولید نهایی 4- داخل مرزهای یک کشور 5- در یک سال

ارزش پولی :

- منظور از ارزش پولی در مفهوم تولید داخلی چیست با مثال شرح دهید
برای اندازه گیری تولید کشور نیاز به یک واحد مشترک داریم که بتوانیم هر چیزی را که تولید شده است اندازه گیری کنیم. از هر واحد اندازه گیری می شود استفاده کرد اما ممکن است نتیجه مفید نباشد؛ مثلاً نمی توان یک کیلو چپیس سیب زمینی را با یک کیلو چپیس ریانه جمع کرد و در عوض اگر آنها را به ارزش پولی که از بازار به دست آمده برگردانیم و آنها را جمع کنیم، منطقی تر می شود در این صورت صرف نظر از ابعاد و اندازه و وزن، هر کالا با ارزشی که در بازار داشته در محاسبه مقدار تولید لحاظ خواهد شد.

- چرا کالاهای واسطه ای در تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی شود؟ با ذکر مثال

چون که کالاها و خدمات واسطه ای همگی در تولیدات نهایی محاسبه شده اند و اگر آنها را هم جداگانه محاسبه کنیم ، دچار خطای محاسبه مجدد می شویم مثال پنبه و لباس که برای محاسبه ارزش لباس های تولید شده، لازم نیست ارزش محصولاتی مثل نخ و پارچه را جداگانه محاسبه کنیم؛ بلکه با محاسبه ارزش کل لباس های تولید شده خود به خود ارزش کالاهای واسطه ای که در آن به کار رفته است نیز محاسبه می شود.

منظور از اینکه گفته می شود تولید در داخل مرزهای یک کشور صورت می گیرد چیست؟

منظور این است که تولید ناخالص داخلی تولیداتی را که در داخل مرزهای کشور تولید می شود را اندازه می گیرد؛ صرف از نظر از اینکه چه شهروندی آن را تولید کرده است (خواه توسط مردم خود آن کشور ، خواه توسط خارجیان مقیم آن کشور) از این رو تولید ناخالص داخلی جمع تمام تولیداتی است که شرکت ها و افرادی که در آن کشور فعالیت می کنند، آن را تولید کرده اند حتی اگر بخشی از این تولید متعلق به خارجی ها باشد.

منظور از این جمله چیست؟ "تولید ناخالص داخلی ارزش کالاهایی که در طول یک سال محاسبه می شود را اندازه میگیرد"

یعنی تولید ناخالص داخلی تنها شامل کالاها و خدمات نهایی تولید شده در یک سال تقویمی از اول فروردین تا پایان اسفند است. این مقدار شامل فروش اقلام باقیمانده از سال قبل نمی شود؛ یعنی چیزهایی که در یک سال ساخته می شود و در سال بعد فروخته می شود.

مواردی که در تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی شوند:

1- کار بدون دستمزد؛ مانند کارهایی که در خانه انجام می گیرد یا خدماتی که در خیریه ها به صورت داوطلبانه ارائه می شود و پولی برای آنها رد و بدل نمی گردد اگرچه دارای ارزش بالایی هستند اما در محاسبات تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی شود.

2- خرید و فروش کالاهای دست دوم از جمله خودرو ، مبلمان یا خانه این کالاها زمانی که برای اولین بار تولید و فروخته شده اند به حساب آمده اند

3- تولیدات اقتصاد زیرزمینی، غیرقانونی و قاچاق که اطلاعات دقیقی از آنها در دست نیست و عملاً محاسبه آنها مشروعبیت بخشی به این گونه فعالیت ها تلقی می شود.

تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی

- مهمترین دلیل برای اندازه گیری تولید ناخالص داخلی چیست؟ نظارت و تغییرات تولید در طول زمان است.

مشکل اندازه گیری تولید ناخالص داخلی به واحد پولی چیست؟

این است که قیمت کالاها و خدماتی که تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهند به طور مداوم در حال تغییر است و نمی توان میزان واقعی تولیدات داخلی را سنجید.

- اگر کشور ما در سال جاری تعداد یک میلیون خودرو به ارزش هر کدام ۵۰ میلیون تومان تولید کند .:

الف (مجموعه تولیدات خودرو در این سال چقدر است؟

ب) چنانچه در سال بعد قیمت خودرو به ۶۰ میلیون افزایش یابد آیا این کشور با افزایش رشد مواجه خواهد شد؟ توضیح دهید

جواب قسمت الف (1 میلیون $50 \times$ میلیون = 50 هزار میلیارد تومان

جواب قسمت ب) خیر

1 میلیون $60 \times$ میلیون = 60 میلیارد تومان

و حالا اگر با سال جاری مقایسه کنیم 10 میلیون تومان افزایش داریم که این افزایش ناشی از افزایش قیمت خودرو بوده است نه تولید واقعی خودرو پس در سال بعد افزایش رشد نداریم .

برای جلوگیری از اشتباه ناشی از افزایش قیمت در محاسبه متغیرهای اقتصادی باید کرد ؟

برای برطرف شدن این مشکل اقتصاد دانان سال معینی را بعه عنوان (سال پایه) انتخاب می کنند و ارزش تولیدات هر سال را بر حسب قیمت کالاها و خدمات در سال پایه محاسبه می کنند.

محاسبه تولید ناخالص داخلی و نرخ رشد آن

- تولید ناخالص داخلی اسمی چگونه محاسبه می شود ؟

مجموع ارزش کالاهای تولید شده کشور در یک سال را محاسبه می کنند

نرخ رشد تولید چگونه محاسبه نرخ می شود ؟

$$\text{نرخ رشد تولید} = \frac{\text{تولید ناخالص داخلی سال قبل} - \text{تولید ناخالص داخلی سال جاری}}{\text{تولید ناخالص داخلی سال قبل}} \times 100$$

تولید ناخالص داخلی را برای دو کالا و قیمت‌های زیر بصورت اسمی و واقعی محاسبه کنید.

سال	پیترزا		شکلات	
	قیمت (p)	مقدار (q)	قیمت (p)	مقدار (q)
۱۳۹۵	۱۰۰۰۰ تومان	۴۰۰	۲۰۰۰ تومان	۱۰۰۰
۱۳۹۶	۱۱۰۰۰ تومان	۵۰۰	۲۵۰۰ تومان	۱۱۰۰
۱۳۹۷	۱۲۰۰۰ تومان	۶۰۰	۳۰۰۰ تومان	۱۲۰۰

افزایش

محاسبه GDP اسمی در هر سال:

$\frac{37}{5}\%$ $\frac{30}{9}\%$	$\left\{ \begin{array}{l} \\ \\ \\ \end{array} \right.$	$1395: 1000 \times 2000 + 400 \times 10000 = 6000000$ تومان
		$1396: 1100 \times 2500 + 500 \times 11000 = 8250000$ تومان
		$1397: 1200 \times 3000 + 600 \times 12000 = 10800000$ تومان

محاسبه GDP واقعی در هر سال با استفاده از سال ۱۳۹۵ به عنوان سال پایه:

$\frac{20}{}$ $\frac{16}{7}\%$	$\left\{ \begin{array}{l} \\ \\ \\ \end{array} \right.$	$1395: 1000 \times 2000 + 400 \times 10000 = 6000000$ تومان
		$1396: 1100 \times 2000 + 500 \times 10000 = 7200000$ تومان
		$1397: 1200 \times 2000 + 600 \times 10000 = 8400000$ تومان

نکته: از نمودار رشد تولید ناخالص داخلی برای نشان دادن رشد اقتصادی کشور استفاده می شود .

شاخص های دیگر اندازه گیری پیشرفت اقتصادی

شاخص های مربوط به رشد کمی اقتصاد و افزایش تولید ناخالص ، به تنهایی نمی تواند نشان دهنده میزان پیشرفت یک کشور باشد. پیشرفت کشور فقط محدود به رشد کمی آن ، یعنی افزایش تولید ناخالص داخلی نیست بلکه ابعاد دیگری نیز دارد از جمله: چگونگی وضعیت توزیع ثروت ، شاخص توسعه انسانی نیز می باشد.

شاخص دهک ها

مهمترین شاخص سنجش وضعیت توزیع درآمد چیست؟ شاخص دهک

نحوه محاسبه شاخص دهک به چه صورت است؟

مردم کشور را به ده گروه جمعیتی مساوی تقسیم می کنند در طبقه بندی این ده گروه سطح درآمد از کمترین به بیشترین مد نظر قرار می گیرد به عبارتی گروه اول که ۱۰ درصد اولیه جمعیت را تشکیل می دهند کمترین درصد درآمد ملی و ۱۰ درصد آخر بیشترین درصد درآمد ملی را دارند.

وضعیت توزیع درآمد چگونه محاسبه می شود؟

نسبت دهک دهم به دهک اول و هر چه این نسبت بیشتر باشد توزیع درآمد در آن جامعه نامناسب تر است و هر چه این نسبت کمتر باشد توزیع درآمد عادلانه تر است.

به چه دلیل اقتصاددانان برای به دست آوردن شاخص دهک‌ها، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند؟

گاهی مواقع درآمدهای مردم برای به دست آوردن شاخص دهک‌ها قابل ثبت نیست به همین دلیل اقتصاددانان برای به دست آوردن اختلاف درآمدی، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند در این حالت هزینه خانوار نماینده درآمد آن است.

شاخص توسعه انسانی (HDI) :

- مهمترین شاخص رایج جهانی برای اندازه‌گیری پیشرفت اقتصادی کشورهای گوناگون چیست؟

شاخص توسعه انسانی (HDI)

- چند نمونه از مؤلفه‌های شاخص توسعه انسانی را ذکر کنید .

میزان امید به زندگی در بدو تولد، میانگین سال‌های تحصیلی، سرانه درآمد ناخالص ملی، رشد شاخص‌های نابرابری، دسترسی به آب آشامیدنی سالم، بهداشت عمومی، شاخص‌های فقر و پایداری محیطی

- چند نمونه از شاخص‌های پایداری محیطی را بنویسید.

انرژی‌های تجدید شونده و فسیلی، کاهش آلاینده‌های محیط زیست و گازهای گلخانه‌ای، نقصان منابع طبیعی و تغییرات نواحی جنگلی

چگونه می‌توان تصویر کامل‌تری از پیشرفت اقتصادی کشور به دست آورد؟

اگر معیارهای اندازه‌گیری رشد یعنی تولید ناخالص داخلی را با معیارهای اندازه‌گیری نابرابری درآمدی و سایر شاخص‌ها نظیر شاخص امید به زندگی، میزان سواد و یا شاخص‌های مربوط به بهداشت ترکیب کنیم می‌توانیم تصویر کامل‌تری از پیشرفت اقتصادی کشور به دست آوریم.

رتبه ایران در گزارش توسعه انسانی چند و جز کدام کشورها به شمار می‌رود؟

رتبه ۶۵ جزو کشورهای با توسعه یافتگی بالا

الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی

چند نمونه از شاخص‌های الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی را ذکر کنید.

تفاوت فرهنگی علم و فناوری موضوعات محیط زیستی و بیشتر مدل‌های فرهنگی و معنوی مبارزه با فساد بهبود فضای کسب و کار.

- به چه دلیل اندیشمندان کشور ما به فکر دستیابی به یک الگوی بومی برای پیشرفت افتادند ؟

به دلیل اینکه نهادهای سرمایه‌داری همچنان در جهت انباشت ثروت در دست عده‌ای محدود و توزیع ناعادلانه آن فعالیت دارند این نگرانی‌ها باعث شده اندیشمندان کشورمان به فکر دستیابی به یک الگوی بومی برای پیشرفت باشند.

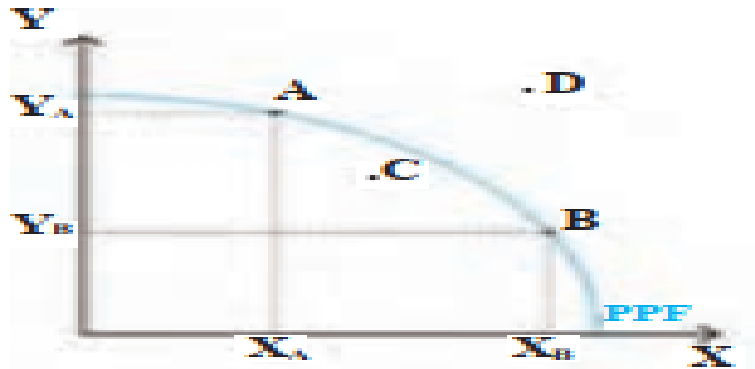
جواب فعاليتها

فعاليت فردی در کلاس صفحه 119:

در درس چهارم به مفهوم کارایی و در درس یازدهم به مفهوم رشد اشاره کردیم تفاوت بین دستیابی به کارایی و رشد اقتصادی را با کمک نمودار توضیح دهید؟

نقطه C در زیر مرز امکانات تولید نشان دهنده این است که اقتصاد از بیشترین منابعش استفاده نکرده است چون بیشتر از یک کالا می توانست تولید کند بدون اینکه از کالاهای دیگر حذف شود با تغییر نحوه استفاده از منابع کشور می تواند به نقطه ای در روی مرز امکانات تولید حرکت کند مثل نقاط A و B

نقاط خارج از مرز نقاطی هستند که کشور منابع کافی برای تولید آن را ندارد مثل نقطه D رشد اقتصادی منحنی را به سمت راست منتقل می کند و امکان بیشتر تولید را فراهم می آورد یک کشور برای بهره مندی از مواهب رشد اقتصادی و ساختن انواع سرمایه ها و توسعه روش های تولید بهتر باید چیز هایی را در زمان حال در اقتصاد فنا کند.

فعاليت خارج از کلاس صفحه 120:

تفاوت تولید ناخالص داخلی با تولید خالص داخلی در چیست؟

تفاوت آنها در مفهوم استهلاك است اگر از تولید ناخالص داخلی هزینه استهلاك را کم کنیم به تولید خالص داخلی می رسیم

ارزش پولی همه کالاها و خدمات نهایی تولید شده در داخل مرزهای یک کشور در طول یک سال است بدون کسر هزینه های استهلاك	تولید ناخالص داخلی
ارزش پولی همه کالاها و خدمات نهایی تولید شده در داخل مرزهای یک کشور در طول یک سال است با کسر هزینه های استهلاك	تولید خالص داخلی

مسئله

کشوری کالاهای زیر در مدت یک سال تولید کرده است مطلوب است :
 الف) تولید ناخالص داخلی ب) تولید خالص داخلی

مواد غذایی	۴۰ تن از قرار هر تن ۲۰۰۰۰۰ هزار ریال = ۸ میلیون ریال
ماشین آلات	۳۵۰ دستگاه از قرار هر دستگاه ۲۰۰۰۰۰۰ ریال = ۷۰۰ میلیون ریال
پوشاک	۵۰۰۰ عدد از قرار هر عدد ۲۰۰۰۰۰ ریال = ۱۰۰ میلیون ریال
خدمات ارائه شده	۴۰۰۰۰۰۰۰ ریال
استهلاک در هر سال	۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال

الف) تولید ناخالص داخلی = ۴۰ + ۱۰۰ + ۷۰۰ + ۸ = ۸۴۸ میلیون ریال
 ب) تولید خالص داخلی = ۵ - ۸۴۸ = ۸۴۳ میلیون ریال

برای تفکر و تمرین صفحه 127

فرض کنید کل اقتصاد کشور ما از دو شرکت تولیدی بزرگ تشکیل شده باشد مجموع ارزش تولیدات سال جاری شرکت اول برابر با یک میلیارد تومان و مجموع ارزش تولیدات سال جاری شرکت دوم برابر 500 میلیون تومان است با توجه به این دو فرض به سوالات زیر پاسخ دهید؟
 الف) تولید ناخالص داخلی اسمی کشور، برای سال جاری چقدر است؟

$$1000000000 + 500000000 = 1500000000$$

ب) اگر سهم هر کدام از شرکت ها در تولید ناخالص داخلی ثابت و مطابق با نسبت تولیدات آنها برای سال جاری باشد و نیز اگر اقتصاد کشور از سال قبل تا امسال ده درصد رشد داشته باشد، ارزش اسمی تولیدات هر دو شرکت را برای سال قبل محاسبه کنید؟

$$\frac{10}{100} = \frac{(1500000000 - x)}{x} \Rightarrow x = 1364 \quad \text{ارزش تولیدات سال قبل}$$

$$\frac{1000000000}{1500000000} \times 100 = 67\% \quad \text{ارزش اسمی تولیدات شرکت اول } 67\% \times 1364 = 913/88$$

$$\frac{500000000}{1500000000} \times 100 = 33\% \quad \text{ارزش اسمی تولیدات شرکت دوم } 33\% \times 1364 = 450/12$$

کدام یک از موارد زیر صرفاً نشان دهنده ی رشد اقتصادی و کدام یک نشان دهنده پیشرفت اقتصادی کشور است؟

الف) افزایش درآمد هریک از کارکنان و کارگران شرکت ها : **رشد اقتصادی**

ب) نزدیک شدن سهم دهک اول از کل درآمد کشور به سهم دهک دهم: **پیشرفت اقتصادی**

ج) افزایش درآمد خریداران کالاها و محصولات تولید شده : **رشد اقتصادی**

د) افزایش میانگین سال های تحصیلی کارمندان شرکت ها : **پیشرفت اقتصادی**

تحلیل کنید ص 127 :

چه تفاوتی بین رشد و توسعه و پیشرفت وجود دارد ؟

رشد اقتصادی: اگر میزان واقعی تولید در دوره ای معین نسبت به دوره قبل افزایش یابد در آن جامعه رشد صورت گرفته است. رشد به معنای افزایش تولید است. رشد مفهومی کمی است.

توسعه و پیشرفت: توسعه اقتصادی عبارتند از رشد اقتصادی همراه با تغییرات بنیادین در اقتصاد و افزایش ظرفیت های تولیدی اعم از ظرفیت های فیزیکی ، انسانی و اجتماعی در توسعه اقتصادی رشد کمی تولید حاصل خواهد شد اما در کنار آن نهاده های اجتماعی نیز متحول می شوند پیشرفت اقتصادی کشور دارای مولفه هایی است که رشد اقتصادی ، شاخص های توسعه انسانی (بهداشت ، سواد ، امید به زندگی) و شاخص عادلانه توزیع درآمد از مهم ترین آنهاست .

چند نمونه مساله

چگونگی محاسبه درآمد داخلی و درآمد سرانه :

درآمد داخلی : مجموع درآمدهایی که در طول سال برای یک کشور به دست می آید .

درآمد سرانه : با تقسیم درآمد داخلی به جمعیت کشور ، درآمد سرانه به دست می آید .

مسئله شماره 1 :

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول روبه رو در خصوص یک جامعه فرضی مطلوب است . الف) در آمد داخلی ؟

ب) در آمد سرانه ؟

دستمزدها	40/000/000 واحد پولی
درآمد حقوق دیگران	37/000/000 واحد پولی
درآمد صاحبان سرمایه	5/000/000 واحد پولی

درآمد صاحبان املاک	30/000/000 واحد پولی
جمعیت کل	10 هزار نفر

جواب :

میلیون واحد پولی $112 = 40+37+5+30$ = درآمد داخلی

$$\frac{\text{درآمد داخلی}}{\text{جمعیت}} = \text{درآمد سرانه}$$

$$\frac{112000000}{10000} = 11200 \text{ واحد پولی}$$

در یک کشور فرضی کالاهای جدول زیر در مدت یکسال تولید شده است، با توجه به رقم این تولیدات وسایر داده ها :
تولید ناخالص داخلی این کشور را محاسبه کنید .

a	مواد غذایی	50 تن از قرار هر تن	30/000 ریال
b	ماشین آلات	500 دستگاه از قرار هر دستگاه	50/000 ریال
c	پوشاک	1500 عدد از قرار هر عدد	50 ریال
d	خدمات ارائه شده	ارزش پوشاک $\frac{2}{3}$	

جواب (

$$50 \times 30/000 = 1/500/000 \quad \text{ارزش مواد غذایی}$$

$$500 \times 50/000 = 25/000/000 \quad \text{ارزش کل ماشین آلات}$$

$$1500 \times 5000 = 7/500/000 \quad \text{ارزش کل پوشاک}$$

$$\frac{2}{3} \times 7/500/000 = 5/000/000$$

$$\text{تولید ناخالص داخلی} = 1/500/000 + 25/000/000 + 7/500/000 + 5/000/000 = 39/000/000$$

چگونگی محاسبه سهم دهک ها و وضعیت توزیع درآمد

مسئله شماره 3 :

جدول روبه رو بیانگر وضعیت توزیع درآمد یک جامعه فرضی است اگر :

تفاوت "دهک های اول و سوم" : 3 درصد

تفاوت "دهک های دوم و هشتم" : 6 درصد

تفاوت " دهک های چهارم و هفتم " 7 درصد

باشد الف) سهم دهک های سوم ، هشتم ، هفتم چند درصد است ؟

ب) وضعیت توزیع درآمد در این کشور چقدر است ؟

سهم دهک اول	2 درصد
سهم دهک دوم	3 درصد
سهم دهک سوم	؟
سهم دهک چهارم	6 درصد
سهم دهک پنجم	8 درصد
سهم دهک ششم	؟
سهم دهک هفتم	؟
سهم دهک هشتم	14 درصد
سهم دهک نهم	18 درصد
سهم دهک دهم	22 درصد
100 درصد جمعیت کشور	100 درصد درآمد ملی

جواب الف)

با توجه به تفاوت دهک اول و سوم که 3 درصد است سهم دهک سوم را محاسبه می کنیم.

$$3 = \text{سهم دهک اول} - \text{سهم دهک سوم}$$

$$5 \Rightarrow 3+2 = \text{سهم دهک سوم}$$

$$3 = 2 - \text{سهم دهک سوم}$$

با توجه به تفاوت دهک دوم و هشتم که 6 درصد است سهم دهک هشتم را محاسبه می کنیم .

$$6 = \text{سهم دهک دوم} - \text{سهم دهک هشتم}$$

$$6 = 3 - \text{سهم دهک هشتم}$$

$$9 \Rightarrow 6+3 = \text{سهم دهک هشتم}$$

باتوجه به تفاوت دهک چهارم و هفتم که 7 درصد است ، سهم دهک هفتم را محاسبه می کنیم .

$$6 = \text{سهم دهک چهارم} - \text{سهم دهک هفتم}$$

$$7 = 6 - \text{سهم دهک هفتم}$$

$$13 \Rightarrow 7+6 = \text{سهم دهک هفتم}$$

ب) برای پاسخ به این پرسش، باید سهم دهک دهم را بر سهم اول تقسیم کنیم :

$$\text{شاخص وضعیت توزیع درآمد} = \frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{22}{2} = 11$$

مسئله شماره 4

سهم دهک اول، نهم و دهم جمعیت کشوری در یک سال از درآمد ملی به ترتیب 4، 21، 26 درصد بوده است
شاخص وضعیت توزیع درآمد بین مردم این کشور کدام است ؟

جواب) سهم دهک های اول و دهم در صورت مسئله مشخص شده است بنابراین برای بررسی وضعیت توزیع درآمد
نسبت به دهک دهم را به دهک اول به دست می آوریم ؟

$$\text{درصد } \frac{26}{4} = \frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = 6/5$$

با تشکر موفق باشید.

گروه اقتصاد کرمان